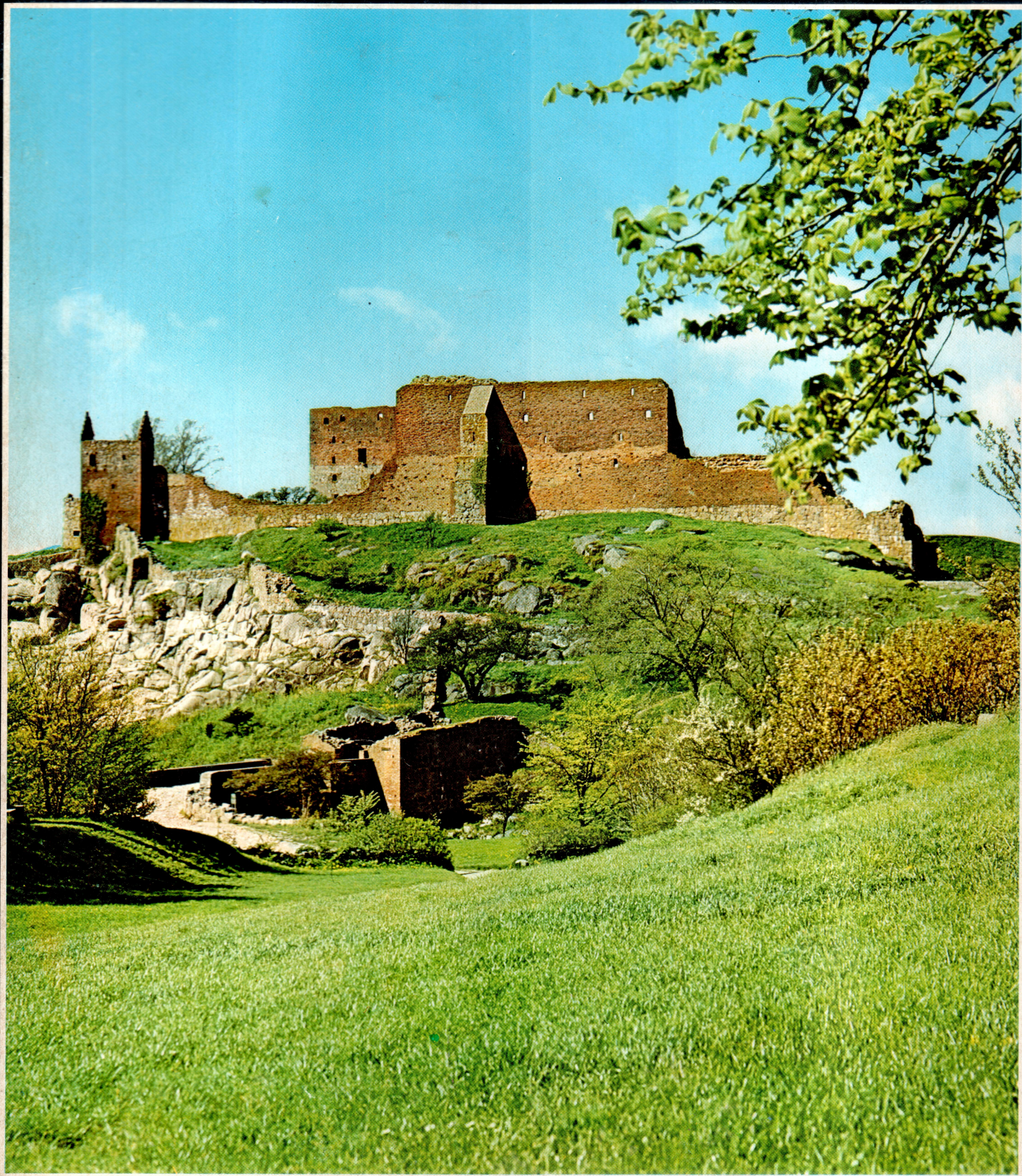


100 × BORNHOLM



WILLIAM DAMS BOGHANDEL A/S
RØNNE





Bornholm har et areal på 588 km² og en kystlinie på 158 km, samt en befolkning på ca. 48.000. De fleste danske skolebørn kan Bornholms større byer på remse: Rønne, den største by med ca. 15.500 indbyggere. Hasle, øens første købstad. Sandvig-Allinge, typiske feriebyer. Gudhjem, en eventyrby bygget op ad klippekraningerne og med en sydlandsk flora. Svaneke, den første by, der fik tildelt europamedaljen for bybevaring. Nexø, med øens største fiskerihavn. Åkirkeby, der bl. a. er kendt for sin smukke kirke og døbefont. Men der er mange mindre idyller, f. eks. bestående af nogle få huse omkransende en lille havn. Idyllisk om sommeren, men mange gange barsk for de fastboende om vinteren.

☞ Bornholm har en yta av 588 km² och en kuststräckning av 158 km samt en befolkning på ca 48.000. De flesta danska skolbarn kan Bornholms städer som en ramsa: Rønne, den största med 15.500 invånare. Hasle, öns första köping. Sandvig-Allinge, typiska semesterställen. Gudhjem, en sagostad, byggd på en klippskrant med sydlänsk flora. Svaneke, den första stad som fick Europa-medaljen för stadsbevaring. Nexø med öns största fiskehamn. Åkirkeby, som bl. a. är känd för sin vackra kyrka och dopfont. Men där finns många mindre idyller, t ex bestående av några få hus omkring en liten hamn. Idylliskt om sommaren, men många gånger hårt för de bofasta om vintern.



RØNNE



HASLE



SANDVIG



ALLINGE



GUDHJEM



SVANEKE



NEXØ



ÅKIRKEBY



19/85

Bornholm hat eine Fläche von 588 km² und eine Küstenlinie von 158 km, sowie eine Bevölkerung von ca. 48.000 Einwohnern. Die meisten dänischen Schulkinder können die größeren Orte Bornholms auswendig: Rønne, die größte Stadt, mit ca. 15.500 Einwohnern. Hasle, die erste Stadt der Insel. Allinge-Sandvig, typische Urlaubsorte. Gudhjem, ein Märchenort, an Felsenhängen erbaut und mit südländischer Flora. Svaneke, die erste Stadt, der die Europamedaille für Städteerhaltung zuerkannt wurde. Nexø mit dem größten Fischereihafen der Insel. Åkirkeby, bekannt u. a. wegen der schönen Kirche mit dem sehenswerten Taufstein. Aber es gibt hier auch viele kleine Idyllen, die z. B. aus einigen wenigen Häusern bestehen, die einen kleinen Hafen umkränzen.

Bornholm has an area of 588 square kilometres, a coast-line of 158 kilometres and a population of approximately 48.000. The majority of school children remember the main towns of Bornholm by heart: Rønne, the largest town with approximately 15.500 inhabitants. Hasle, the island's first market town. Sandvig-Allinge, typical sea-side resorts. Gudhjem, a fairy-tale town, snuggling into the cliffs and having an almost tropical flora. Svaneke, the first town to receive The European Award for town conservation. Nexø, with the largest fishing harbour. Åkirkeby, which is known, among other things, for its beautiful church and font. But there are a lot of small idyllic places, many consisting of a few houses clustered around a small harbour. Cosy in the summer, but often harsh for the islanders in the winter.



KASTELLET, RØNNE



HELLIGPEDER



TEGLKÅS



VANG



SANDKÅS



TEJN



LISTED



ÅRSDALE



SNOGEBÆK





DUEODDE



DUEODDE



BALKA



Bornholm er kontrasterne ø. Man kan uden overdrivelse sige, at hele Danmarks natur plus lidt til findes her. Stejle klippekyster, blide strande, kendte som mindre kendte. En vild natur, hvor man kan gå på opdagelse, moser, enge, skove. Bornholm er et sted, hvor det er lønnende at købe en vejviser med kort, som f. eks. Bornholm – den grønne rejsefører. Her behøver ferien nemlig ikke udelukkende at være det samme som en sandstrand. Øen udfordrer fantasien og indbyder til at gå på opdagelse.

☞ Bornholm är kontrasternas ö. Man kan utan överdrift säga att hela Danmarks natur, plus lite till finns här. Branta klippkuster, milda stränder, kända som mindre kända. En vild natur att gå på upptäcktsfärd i, mossar, ängar och skogar. Bornholm är ett ställe, där det verkligen betalar sig att köpa en resehandbok med karta, som t ex »Bornholm – den gröna guiden». Här behöver semestern nämligen inte bara vara en sandstrand. Ön utmanar fantasin och inbjuder till upptäcktsfärder.

☞☞ Bornholm ist eine Insel der Gegensätze. Es ist nicht übertrieben, wenn man sagt, daß man hier die Natur ganz Dänemarks und noch etwas mehr findet. Steile Felsenküsten, sanfte Strände, bekannte und weniger bekannte. Eine wilde Natur, in der man auf Entdeckungsreisen gehen kann, Moore, Wiesen, Wälder. Auf Bornholm lohnt es sich, einen Führer mit Karte zu kaufen, z. B. »Bornholm, der grüne Reiseführer«. Hier braucht der Urlaub nämlich nicht ausschließlich mit einem Sandstrand identisch zu sein. Die Insel fordert die Phantasie heraus und lädt dazu ein, Entdeckungen zu machen.

☞☞☞ Bornholm is the island of contrasts. It is possible to say without exaggeration, that the whole of Denmark's nature, plus a little more, is to be found here. Steep cliffs, gentle sloping beaches, well-known and less well-known. A wild nature, you can explore marshes, meadows and woodlands. The island excites the imagination, and invites to explore.



RANDKLØVESKÅR



SLOTSLYNGEN



JONS KAPEL



LYSEKLIPPEN, RØ



ROKKESTEN



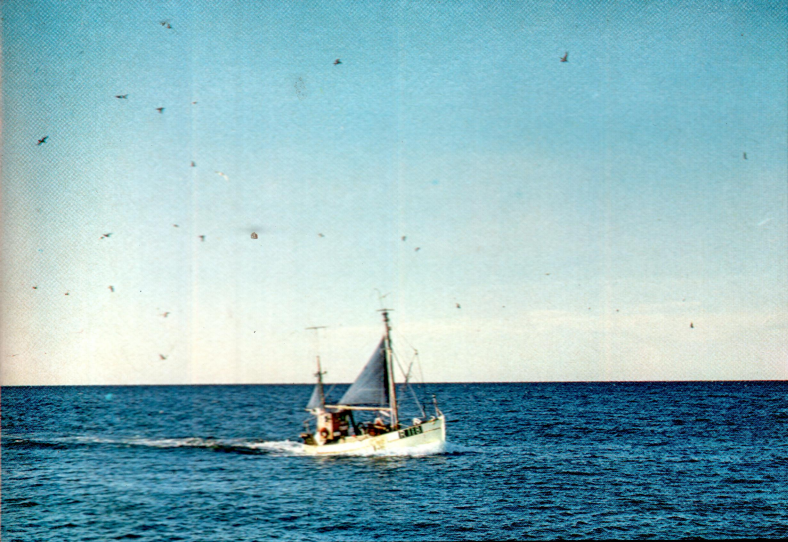
Fiskeriet er Bornholms naturligt store erhverv. Agnfisk tages ofte fra stranden, mens de typiske fiskekuttere, store som små, lander de vigtigste fiskearter: Sild, laks og torsk. Den blanke sild bliver her røget gyldenbrun over elletræets gløder i de typiske røgerier. Spist varme, lige fra ovnen med groft salt til, er dette en ret for gourmeter. Også de ferskrøgede laksesider har gjort Bornholm kendt verden over. Typisk 'er også de saltstegte sild, der sammen med en bornholmsk malurtebitter kan gøre underværker.

☛ Fisket är Bornholms huvudnäring. Agnfisk fångas från stranden, medan de stora som små fiskebåtarna landar de viktigaste fiskarterna: sill, lax och torsk. Den blanka sillen blir här rökt gyllenbrun över almträsglöd i de typiska rökertierna. Äter man dem varma, direkt från ugnen med grovt salt till, är detta en rätt för gourmeér. Också de färskrökta laxsidorna har gjort Bornholm känt över hela världen. Typisk är också saltstekt sill, som tillsammans med en bornholmsk malurtsbitter kan göra underverk.

☛☛ Die Fischerei ist der natürlichste Haupterwerbszweig Bornholms. Köderfische werden oft vom Strand aus gefangen, während die typischen Fiskekutter, große und kleine, die wichtigsten Arten von Fischen landen: Hering, Lachs und Kabeljau. Der blanke Hering wird hier in den typischen Räuchereien über der Glut des Erlenholzes goldbraun geräuchert. Warm gegessen, direkt vom Räucherofen, mit grobem Salz dazu, ist er eine Speise für Feinschmecker. Auch die ungesalzenen Räucherlachs-Seiten haben Bornholm in der ganzen Welt bekannt gemacht. Typisch sind auch die gebratenen Salzheringe, die zusammen mit einem Bornholmer Wermutbitteren Wunder wirken können.

☛☛☛ Fishing is naturally the largest trade. Live bait are taken from the beaches, while the typical fishing boat, large or small, lands the most common fish. Herrings, salmon and cod. The shiny herring is smoked here to a golden-brown over embers of alderwood in typical smokehouses. Eaten warm, direct from the oven, with coarse salt, it is a dish for the gourmet. The freshly smoked sides of salmon have also made the name of Bornholm known throughout the world.







JENS KOFOED



Hammershus, nu Nordeuropas største borgruin, blev i 1255 bygget af ærkebispens i Lund. Herfra styredes Bornholm gennem de næste godt 400 år af skiftende strenge herrer afsluttende med den bornholmske opstand i 1658, hvor bornholmeren Jens Kofoed skød den svenske kommandant Printzensköld. Herefter blev øen givet tilbage til den danske krone. Hvordan Hammershus oprindeligt så ud, ved vi ikke. Måske som rekonstruktionen herover. Men resterne af de vældige mure har atmosfære. De har oplevet soldaternes larm og latter, belejringer, drab og fangernes rædsler. Endnu har de måske ikke givet alle hemmelighederne fra sig. Så sent som i 1967 fandt man således i et murhul 22 guld-gylden og fire ringe.

☛ Hammershus, nu Nordeuropas största borgruin, byggdes 1255 av ärkebiskopen i Lund. Härifrån styrdes Bornholm i drygt 400 år av olika stränga herrar. Under det bornholmska upproret 1658 sköt bornholmeren Jens Kofoed den svenska kommandanten Printzensköld och här efter gavs ön tillbaka till den danska kronan. Hur Hammershus såg ut från början vet man inte. Kanske som rekonstruktionen här ovan. Resterne av de väldiga murarna har atmosfär. De har upplevt soldaternas larm och skratt, belägringar, dråp och fångars faser. Ännu har de kanske inte givit alla hemligheter från sig. Så sent som i 1967 fann man i ett hål i muren 22 guld-gylden och fyra ringar.

☛☛☛ Hammershus, heute die größte Burgruine Nordeuropas, wurde 1255 von dem Erzbischof in Lund erbaut. Von dort aus wurde Bornholm in den nächsten gut 400 Jahren von wechselnden strengen Herren regiert, u. zw. bis zum Bornholmer Aufstand im Jahre 1658, bei dem der Bornholmer Jens Kofoed den schwedischen Kommandanten Printzensköld erschoss. Danach wurde die Insel der dänischen Krone zurückgegeben. Wie Hammershus ursprünglich aussah, wissen wir nicht. Vielleicht so, wie die Rekonstruktion hier oben. Doch die Reste der mächtigen Mauern haben eine eigene Atmosphäre. Sie haben den Tumult und das Gelächter der Soldaten erlebt, Belagerungen, Totschlag und die Schrecken der Gefangenen. Noch haben sie vielleicht nicht alle ihre Geheimnisse preisgegeben. So wurden beispielsweise erst 1967 in einem Mauerloch 22 Goldgulden und vier Ringe gefunden.

☛☛☛ Hammershus, now Northern Europe's largest castle ruin was built in 1255 by the Archbishop of Lund. From here, Bornholm was governed for almost 400 years, by changing harsh masters, ending in the Bornholm rising of 1658, during which the Bornholmer Jens Kofoed shot the Swedish commandant Printzensköld. After this the island was returned to the Danish Crown. We do not know exactly how Hammershus originally appeared. Perhaps as the reconstruction here above. But the remains of the walls have their own atmosphere. They have experienced the noise and laughter of soldiers, of siege, death and the horrors of the prisoner. Even now they have perhaps not revealed all their secrets. As late as in 1967, twenty-two golden guilders and four rings were found in a hole in the wall.



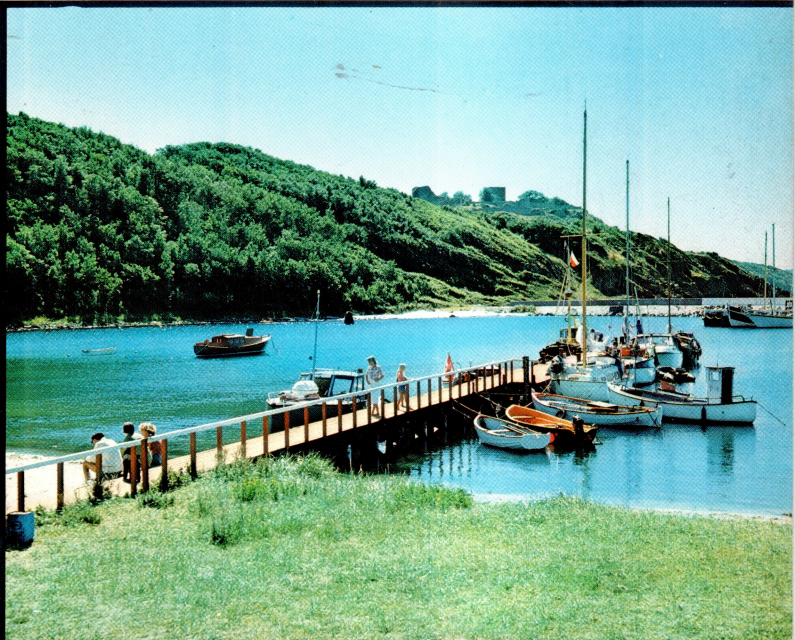
HAMMERSHUS



HAMMERSHUS



LØVE- OG KAMELHOVEDER



HAMMERHAVN

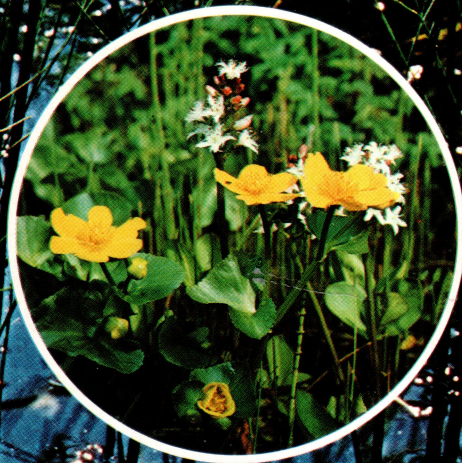
Men hvem skjulte guldmonterne og ringene? Een gylden var i 14-tallet en månedsløn for en lejesoldat. Var de en krigsknægts rov? Eller en sparsommelig soldats løn? Hvorfor endte de i et hul i borgmuren?

☛ Men vem gömde guldmynten och ringarna? En gylden var på 1400-talet en månadslön för en legosoldat. Var det en krigsknechts rov? Eller en sparsam soldats løn? Varför slutade de i ett hål i borgmuren?

☛ Aber wer hat die Goldmünzen und die Ringe dort versteckt? Ein Gulden machte im 15. Jahrhundert den Monatlohn eines Söldners aus. War es die Beute eines Landsknechts? Oder der Lohn eines sparsamen Soldaten? Weshalb endeten diese Dinge in einem Loch in der Burgmauer?

☛ Who hid the gold coins and rings? One guilder in the fifteenth century was around a whole month's pay for a mercenary. Was it the loot of some soldier? Or perhaps the wages of a thrifty warrior. Why did it end in a hole in the castle wall?





Bornholms natur er dynamisk, veksler hurtigt. Derfor er det en spændende oplevelse, at færdes gennem de hurtigt vekslede landskabsformer. Men går man i detaljen vil man finde en helt særegen flora, der ofte er sjælden eller ukendt i det øvrige Danmark. *Anemone apennina*, *Geranium silvaticum*, *Orchis mascula*, *Menyanthes trifoliata*, *Caltha palustris*, *Euonymus europaeus* samt *Geranium sanguineum* er alle karakteristiske i den bornholmske flora.

☞ Bornholms natur är dynamisk, växlar snabbt. Därför är det en spännande upplevelse att färdas genom de oupphörligt skiftande landskapformerna. Går man i detalj finner man en helt säregen flora, som ofta är ovanlig eller okänd i det övriga Danmark. *Anemone apennina*, *Geranium silvaticum*, *Orchis mascula*, *Menyanthes trifoliata*, *Caltha palustris*, *Euonymus europaeus* samt *Geranium sanguineum* är alla karakteristiska för den bornholmske floran.

☞ Die Natur Bornholms ist dynamisch, sie wechselt in rascher Folge. Es ist daher ein spannendes Erlebnis, das abwechslungsreiche Landschaftsbild zu durchwandern. Wenn man sich jedoch in Einzelheiten vertieft, findet man hier eine ganz eigentümliche Flora, die oft in den übrigen Teilen Dänemarks selten oder unbekannt ist. *Anemone apennina*, *Geranium silvaticum*, *Orchis mascula*, *Menyanthes trifoliata*, *Caltha palustris*, *Euonymus europaeus* sowie *Geranium sanguineum* sind typisch für die Flora Bornholms.

☞ The nature of Bornholm is dynamic, it changes rapidly. Therefore it is an exciting experience to pass through the quickly changing landscape. But if one goes into detail a very special flora is to be found here, which is often rare or unknown in other parts of Denmark. *Anemone apennina*, *Geranium silvaticum*, *Orchis mascula*, *Menyanthes trifoliata*, *Caltha palustris*, *Euonymus europaeus* as well as *Geranium sanguineum* are all characteristics of the flora of Bornholm.



FLORA-FOTO: FREDE KJØLLER



STAMMERSHALLE



PARADISBAKKERNE



EKKODALEN



ALMINDINGEN



OLS KIRKE

KIRKE OG FÆSTNING
KYRKA OCH FÄSTNING
KIRCHE UND FESTUNG
CHURCH AND FORTRESS

Med det faste hvidkalkede runde tårn og det kegleformede sorte tag er de 4 bornholmske rundkirker karakteristiske for øen. Bygget i 1100- og 1200-tallet ligger de endnu i det bornholmske landskab med deres metertykke granitmure. Bygget som en kombination af fæstning og kirke har de modstået ufredstider gennem mange hundrede år. De fire kirker findes i Olsker, Nyker, Nylars og Østerlars. Det er en oplevelse at se dem i landskabet, men måske endnu mere spændende at gå indenfor og betragte de særprægede rum.

☞ Med det fasta vitkalkade runda tornet och det kägelformade svarta taket är de 4 bornholmska rundkyrkorna karakteristiska för ön. Bygda på 1100- och 1200-talet ligger de ännu i det bornholmska landskapet med sina metertjocka granitmurar. Bygda som en kombination av fästning och kyrka har de motstått ofredstider genom många hundra år. De fyra kyrkorna ligger i Olsker, Nyker, Nylars och Østerlars. Det är en upplevelse att se dem i landskapet, men kanske ännu mer spännande att gå in och se på de särpräglade rummen.

☞☞ Mit ihren obligaten weißgetünchten Rundtürmen und kegelförmigen Dächern sind die 4 Bornholmer Rundkirchen charakteristisch für die Insel. Erbaut im 12. und 13. Jahrhundert, liegen sie noch heute mit ihren meterdicken Granitmauern in der Bornholmer Landschaft. Angelegt als eine Kombination von Festung und Kirche konnten sie durch die Jahrhunderte Zeiten des Unfriedens widerstehen. Die vier Kirchen liegen in den Orten Olsker, bzw. Nyker, Nylars und Østerlars. Die Kirchen bieten einen eindrucksvollen Anblick dar, aber vielleicht noch fesseln-der ist es, sie zu betreten und diese eigenartigen Gebäude von innen zu betrachten.

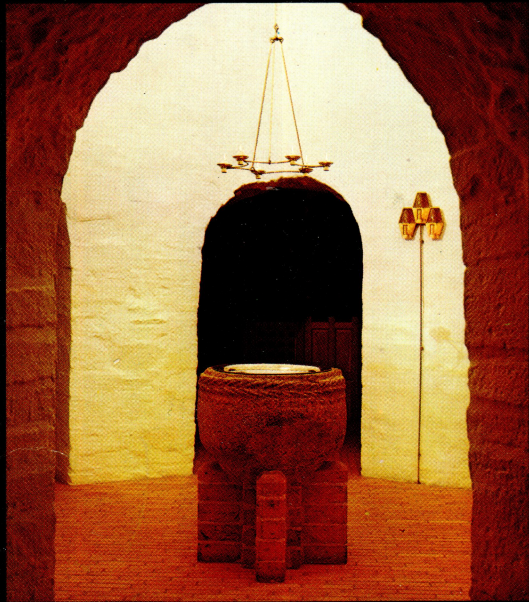
☞☞☞ With their compact white-washed round towers and their conical black roofs, the four round churches of Bornholm are characteristic of the island. Built in the 12th and 13th centuries, they still lie in the landscape of Bornholm with their metre-thick granite walls. Built as a combination of fortress and church, they have withstood unsettled times through many a century. The four churches are found in Olsker, Nyker, Nylars and Østerlars. It is interesting to see them in the scenery but maybe even more exciting to go inside to admire the characteristic interior.



12 NY KIRKE



NYLARS KIRKE

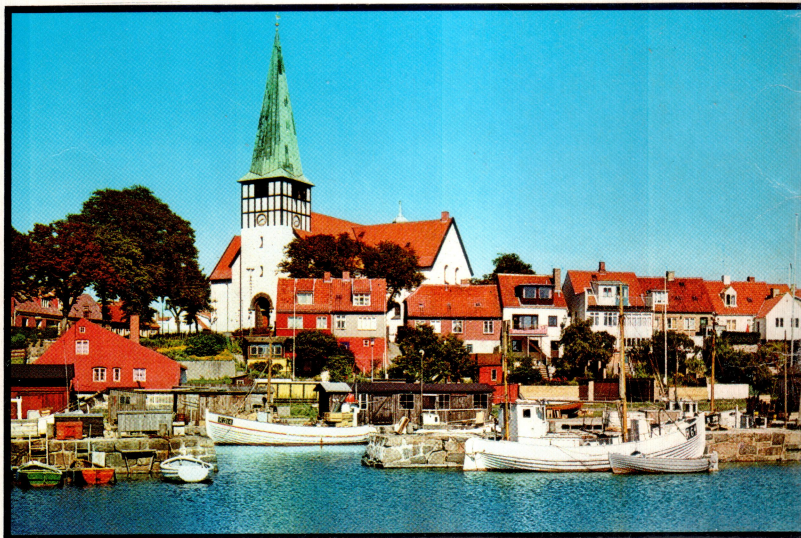




Kirkerne robuste og majestætiske. Huse og gårde for det meste bygget i bindingsværk og ofte malet i de for Bornholm karkteristiske farver – rødt og gult. ☞ Kyrkorna, robusta och majestätiska. Hus och gårdar för det mesta av korsvirke och ofta målade i de för Bornholm karakteristiska färgerna – rött och gult. ☞ Die Kirchen sind robust und majestätisch. Häuser und Höfe sind meist Fachwerkbauten und oft mit den für Bornholm charakteristischen Farben – Rott und Gelb – bemalt. ☞ Churches, robust and majestic. Houses and farms, almost all, constructed as half-timbered buildings and often painted in the colours so characteristic of Bornholm – red and yellow.



◀ ÅKIRKE ▶



SCT. NICOLAI, RØNNE



RØNNE



SVANEKE



14 LILLE FRIGÅRD, ØSTERMARIE



ERICHSENS GÅRD, RØNNE

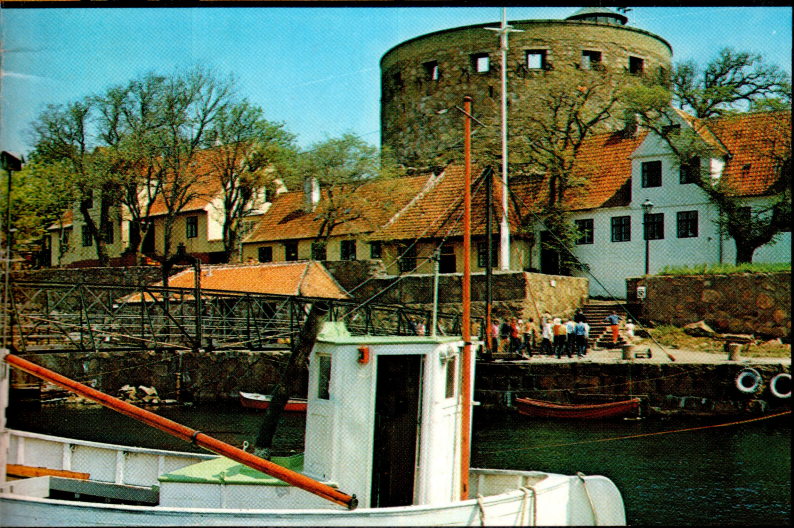


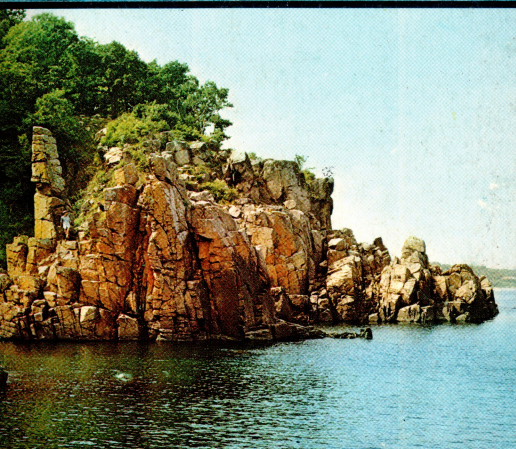
Fra Svaneke og Gudhjem er der bådforbindelse til fæstningsøerne Christiansø og Frederiksfø. Biler er et ukendt begreb og de ca. 120 indbyggere er naboer til et af landets største fuglereservater, Græsholm.

Från Svaneke och Gudhjem finns båtförbindelse till fästningsöarna Christiansø och Frederiksfø. Bilar är ett okänt begrepp och de ca 120 inbyggarna är grannar till ett av landets största fågelreservat, Græsholm.

Svaneke und Gudhjem haben Schiffsverbindung mit den Festungsinseln Christiansø und Frederiksfø. Dort gibt es keine Autos, und die ca. 120 Einwohner sind Nachbarn eines der größten Vogelschutzgebiete Dänemarks, Græsholm.

From Svaneke and Gudhjem there is a ferry to the fortress-islands of Christiansø and Frederiksfø. Motor cars are unknown and the about 120 islanders live next-door to Græsholm one of Denmark's largest bird sanctuaries.





100 × BORNHOLM
FOTO: MOGENS DAM
PRINTED BY: GRØNLUND'S
DK-1456 COPENHAGEN
ISBN 87 87021 32 3
© MOGENS DAM
WILLIAM DAMS BOGHANDEL A/S
DK-3700 RØNNE

